

לשכת עוה"ד עתרה לבג"ץ: להשהות את הרפורמה במשפט האזרחי

התקנות יוצרות שינוי מהותי באופן ניהול ההליך המשפטי בתיקים אזרחיים, מעבירות סמכויות נרחבות בהרבה לשופטים ובין השאר מגבילות את עורכי הדין; לשכת עורכי הדין טוענת כי רק הכנסת יכולה לאשר רפורמה כזו; מנגד משרד המשפטים ושר המשפטים טוענים בדיוק את ההיפך

ליטל דוברוביץקי 13.12.20 12:26

בג"ץ יידרש להכריע מה יעלה בגורלה של אחת מהרפורמות הגדולות במשפט הישראלי. [כפי שנחשף בכלכליסט](#), לשכת עו"ד הגישה הבוקר (יום א') לבג"ץ עתירה במסגרתה ביקשה להשהות כניסתן לתוקף של תקנות סדר הדין האזרחי החדשות שצפויות לשנות את ניהול המשפט האזרחי בישראל מה-1 בינואר 2021. זאת, עד להכרעה סופית בעתירה.

קראו עוד בכלכליסט:

- [רגע לפני יישום הרפורמה במשפט האזרחי, לשכת עוה"ד תעתור נגדה לבג"ץ](#)
- [רגע לפני כניסתן לתוקף: שר המשפטים מבצע שינויים בתקנות סדר הדין האזרחי החדשות](#)
- [ועדת החוקה בדיון סוער על תקנות סדר הדין האזרחי; ניסנקורן: "הן יכנסו לתוקף וזה סופי"](#)

על מנת לנהל משפט אזרחי קיימות תקנות סדר דין אזרחי שמנחות כיצד לנהל דיון. אם לא יהיו שינויים של הרגע האחרון, ב-1 בינואר תתרחש מהפכה באופן שבו מתנהל משפט אזרחי בבתי המשפט בישראל ויכנסו לתוקף תקנות חדשות. הרפורמה שתיכנס לתוקף תשפיע על המתדיינים ועורכי דינם.

התקנות יוצרות שינוי מהותי באופן ניהול ההליך המשפטי בתיקים אזרחיים, מעבירות סמכויות נרחבות בהרבה לשופטים, מגבילות את עורכי הדין, גם במספר העמודים שהם מגישים בכתבי הטענות, ומאפשרות למזכירים משפטיים לסלק כתבי טענות אם עורכי הדין לא עומדים בדרישות. עורכי דין רבים טוענים שהתקנות יביאו להשטחת ההליך המשפטי, להפיכתו למהיר מדי ולא יסודי ומספקות כוח רב לשופטים.

במסגרת העתירה שהוגשה ידי לשכת עורכי הדין בראשות עו"ד אבי חימי ועמותות אופק - ארגון חזרה לחיים לחולים לאחר משבר רפואי ואס"ף - אגודת חולי סי.אף.אס. ופיברומיאליגיה - מתבקשים שופטי בג"ץ להוציא צו על תנאי המופנה אל שר המשפטים, היועמ"ש והכנסת שיורה להם להתייצב ולהסביר מדוע לא יעוגנו כל ההסדרים שביקש שר המשפטים להסדיר במסגרת תקנות סדר הדין האזרחי בחקיקה ראשית.

הלשכה, באמצעות משרד עו"ד קסוטו ושות', והעמותות באמצעות משרד סחאי הראל ושות' שואלים העותרים "האם ישראל הינה דמוקרטיה מתוקנת שבה הרשות המבצעת (עליה נמנה שר המשפטים) פועלת וכפופה לכללים שקבעה הרשות המחוקקת, ואינה מוסמכת לקבוע בעצמה הסדרים ראשוניים בעצמה; או שמא אנו מצויים בשיטת משטר אחרת, קצת פחות דמוקרטית, בה שר המשפטים, מוכשר, מיומן ועם כוונות טובות ככל שיהיה, יכול בחתימתו להפוך מהיסוד את האופן בו מתנהלים כל בתי המשפט בישראל מבלי שהרשות המחוקקת קבעה כי היא בכלל מעוניינת בשינוי משטרי יסודי זה, ואפילו מבלי להביא שינוי משטרי יסודי זה לביקורת של המחוקק הראשי (הכנסת) ולקבלת

צילום: מוטי קמחי

אבי חימי, ראש לשכת עורכי הדין
אישורו מראש".

עוד נטען בעתירה כי "שאלה זו מקבלת משנה תוקף במיוחד בשים לב לכך שניכר כי התקנות החדשות מגבילות ומקשות את אפשרות הגישה לערכאות, לכל הפחות, לאוכלוסיות מוחלשות ודלות אמצעים. בניסיונות אלה חשוב שבעתיים כי שינוי יסודי שכזה ייקבע על ידי הרשות המחוקקת! וכל אפשרות אחרת בה נציג הרשות המבצעת יוכל לשנות עקרונות יסוד שאלה - פשוט אינה עולה בקנה אחד עם משטר דמוקרטי או לפחות פוגמת קשות בהפרדת הרשויות".

מנגד, המצדדים ברפורמה כמו משרד המשפטים יאמרו כי היא שמה במרכז את האזרח מקבל השירות, במטרה לתת לו שירות איכותי יעיל ומהיר יותר. יש להדגיש כי במשרד המשפטים מציינים כי לשר המשפטים סמכות להתקין תקנות שעניינן סדרי דין מכוח חוק בתי המשפט, ובהתאם לכך הותקנו לאורך השנים תקנות סדר הדין האזרחי על ידי שר המשפטים ללא אישור הכנסת.

בלשכת שר המשפטים מציינים כי "לאחר שיח מעמיק ומתמשך עם כול הנוגעים בדבר ומספר סבבי תיקונים שר המשפטים סמוך ובטוח כי תקנות סדר הדין האזרחי יכנסו לתוקף ב-1 בינואר ויטיבו עם מאות אלפי אזרחים בשנה המבקשים סעד מבית המשפט".

ביקורת מצד עורכי דין

הרפורמה האזרחית נתקלת בביקורת עזה מצד רוב ציבור עורכי הדין. כך, למשל, עו"ד יוכי כדיר-פז, שותפה במשרד מיתר עורכי דין מציינת כי במסגרת התקנות החדשות התווסף שלב הקרוי "דיון מקדמי בין בעלי הדין".

מדובר בפגישה אותה מצווים בעלי הדין לקיים תוך 30 ימים מיום המצאת כתב הטענות האחרון, במטרה לנסות לצמצם את המחלוקות ולבחון אפשרות של פנייה למנגנון חלופי ליישוב הסכסוך (כגון: גישור או בוררות). לדברי כדיר-פז, "התקנות החדשות קובעות (תקנה 35) כי במסגרת הדיון המקדמי יאפשרו הצדדים עיון במסמכים הנחוצים וישיבו זה לזה על השאלות שהמענה להן נחוץ לצורך ליבון הפלוגות וצמצום המחלוקות ביניהם תוך שהם נוהגים בשקיפות מירבית. אולם - מהם 'המסמכים הנחוצים'? מהן 'השאלות שהמענה עליהן נחוץ לצורך ליבון הפלוגות'? לא ביאר מחוקק המשנה. מי שיצטרך להידרש לכך הם בתי המשפט בפסיקותיהם. האם בדרך זו נשיג את הוודאות הדיונית שביקש מחוקק המשנה להשיג באמצעות התקנות החדשות? דומה שלא".

דוגמה נוספת לאותה חוסר וודאות, טוענת כדיר-פז ניתן למצוא בתקנה 42 לתקנות החדשות, הקובעת כי בית המשפט רשאי למחוק כתב טענות, כולו או מקצתו, אם סבר שבעל דין עשה שימוש לרעה בהליכי משפט. "מהו 'שימוש לרעה

בהליכי משפט' שיחייב מחיקת כתב טענות? שוב, מחוקק המשנה לא ביאר. מי שיצטרך למלא גם מושג שסתום זה בתוכן הם בתי המשפט. האם קיבלנו "ודאות דיוניות" ומנענו שרירותיות? גם כאן, דומה שהתשובה היא שלילית".

צילום: צחי אוסופסקי

עו"ד יואל פרייליך

עו"ד יואל פרייליך, ראש הליטיגציה בגיסיין ושות' ומי שמרכז את תוכנית ההשתלמות בנושא הרפורמה עבור מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין אומר "הבנת השינויים שמביאה הרפורמה נעוצה בפרק עקרונות היסוד, הפותח את התקנות החדשות. אם בעבר נאמר כי 'הפרוצדורה אינה מיטת סדום' והגשמת הזכות המהותית היא החשובה, כעת מוצהר כי המשפט חורג מעניינם הפרטי של התובע והנתבע. על פי תפיסה זו, הקפדה על הכללים הדיוניים היא המאפשרת גישה אפקטיבית לכלל המתדיינים בבית המשפט באופן שוויוני והוגן. זו תפישה מודרנית לפיה הקפדה על כללים דיוניים, אינה מנוגדת להגשמת הזכויות אלא דווקא מקדמת אותה. עקרון זה מקבל ביטוי בהוראות ספציפיות, למשל, קביעת פורמט מחייב לניסוח כתבי טענות וצמצום היקפם, הקפדה על זמנים והגדרת תפקיד חדש של 'מזכיר משפטי', אשר יסרב לקבל מסמך שאינו עונה לדרישות. לפיכך ניתן לצפות כי הרפורמה תביא להקפדה יחסית על הכללים לניהול משפט".